Mezinárodní právní pomoc – práce s Evropským soudním atlasem a internetem

Praxe MPS a MPO

30. 9. 2010

Mgr. Petra Novotná LL.M.

Otázka 1

- Rozlište pojmy:

- **Mezinárodní právní pomoc:**
- **Právní pomoc ve styku s cizinou**
- **Státem zajišťovaná právní pomoc („bezplatná“)**
- Zajištěním právní pomoci v přeshraničním sporu EU zahraniční oprávněné osobě v ČR se
- rozumí:
- - ustanovení zástupce v řízení před procesním soudem,
- - ustanovení tlumočníka,
- - osvobození od soudních poplatků a od placení zálohy na náklady důkazu,
- - pořízení překladu písemností,
- - náhrada nezbytných cestovních nákladů, pokud je její přítomnost před procesním soudem nezbytná.

K tzv. státem zajišťované právní pomoci viz článek M. Škopa (v ISu)

Základní prameny:

Evropská úmluva o předávání žádostí o právní pomoc (Štrasburk, 27.1.1977, Sb. m. s. č. 110/2000)

Směrnice Rady 2003/8/EC 2003 o usnadnění přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v takovýchto sporech (zákon č. 629/2004 Sb.)

Úmluva o mezinárodním přístupu k soudům (Haag, 1980)

Evropská úmluva o lidských právech (čl. 6) – právo být slyšen

Právní pomoc ve styku s cizinou

- Při řízení u českého soudu je třeba provést procesní úkon (např. dokazování, doručení) v zahraničí.

- Platí zásada svrchovanosti - o provedení úkonu je třeba požádat cizí orgán

Otázka 2

- Právní pomoc ve styku s cizinou:

- Jaké jsou obecně okruhy pramenů úpravy právní pomoci ve styku s cizinou?
- Vztahy mezi nimi?

Prameny

- ZMPS
- Mezinárodní smlouvy:

  dvoustranné

  mnohostranné (Haagská konference MPS)
- Právo EU:

- (Zejména: nařízení 1393/2007 o přeshraničním doručování písemností, nařízení 1206/2001 o dokazování v občanských nebo obchodních věcech)

Otázka 3

- Právo EU: nařízení o doručování, dokazování

- Najděte text nařízení. Pokud neznáte číslo, kde najdete tematický soupis předpisů EU?
- Najděte konsolidované znění nařízení.
- Najděte změny nařízení, dokumenty, ze kterých vychází a další vztahující se dokumenty.

Seznam předpisů EU v oblasti soudní spolupráce:
www. europa.eu – Oblasti politiky – Spravedlnost, svoboda a bezpečnost – Právní předpisy – Platná legislativa – úplná znění – platné právní předpisy - 19. 20 Soudní spolupráce v občanských věcech. Také odkaz Právní předpisy na hlavní stránce.

konsolidované znění (zahrnuje všechny změny) v Eurlexu ve formě pdf

www.google.com – nařízení 1393/2007 – Eurlex bibliografický soupis – Rubrika Vztahy mezi dokumenty – Vybrat všechny dokumenty, kde je tento dokument uveden (zahrnuje i judikaturu ESD a připravované změny)

Otázka 4

- Právo EU: nové nařízení o doručování

- Potřebujete najít legislativní historii a postup od starého k novému nařízení. Kde budete hledat?

Nové nařízení

- Eurlex bibliografický soupis k nařízení 1393/2007 – Rubrika vztahy mezi dokumenty, Postup
- Bibliografický soupis k navrženému znění – Rubrika Procedure – odkazy na PreLex Evropské komise a Legislativní observatoř Evropského parlamentu
- Dále např.
- PreLex – rozlišovat původní navržené znění X schválené, pozměněné znění:
  - hledejte pod označením KOM/rok/číslo/ FINAL
  - Řazené chronologicky, poslední změna na stránce dole – 13.11.2007 podpis.

Otázka 5

- Právo EU: nařízení o doručování

- Najděte judikaturu ESD k nařízení co nejvíce možnými cestami, které znáte (min. 3).
- Kde najdete judikaturu členských států k nařízení a předběžné otázky k nařízení?

Judikatura SDEU

- 1. **Bibliografický soupis k předpisu** – rubrika vztahy mezi dokumenty - Vybrat všechny dokumenty, kde je tento dokument uveden – najde judikáty, které se přímo vztahují k předpisu
- C-473/04 Plumex proti Young Sports NV 2006
- C-443/03 Götz Leffler proti Berlin Chemie AG 2005
- C-14/07 Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR proti Industrie- und Handelskammer Berlin 2008
- C-14/08 Roda Golf & Beach Resort SL ze dne 25. června 2009
- pozn. Pozor na vyhledávání podle starého a nového čísla!
- 2. **Stránky SDEU (Curia)** – Judikatura – Formulář pro vyhledávání – Slova z textu (zadejte číslo předpisu, ke kterému hledáte judikaturu) – nalezne i judikáty, které nemají přímý vztah k interpretaci předpisu

- 3. **Stránky SDEU – Judikatura – Přehled judikatury** – B Evropské společenství (EHS/ES) – dále jen francouzsky B.04 Libre circulation des personnes et de services – B.04.08 Cooperation judiciaire en matiere civile, dále dle přání např. – B.04.08.01 – Signification et notification (doručování)
- Kategorie B.04.08 obsahuje judikaturu ke všem nařízením v oblasti soudní spolupráce (Brusel a spol.)
- Také možné hledat přes Eurlex Advanced Search
- V Eurlexu: Vyhledávat v judikatuře – Přehled – B (ES) - B-04.08 Soudní spolupráce v občanských věcech – dále už nerozlišuje

Judikatura členských států

- Databáze Jurifast (stačí hledat v www.google.com)
- Stránka je v angličtině a francouzštině

- Levý sloupec – case law

- Dva odkazy na:

- Dec. Nat – fulltextové hledání v databázi rozhodnutí členských států

- Jurifast – hledání rozhodnutí členských států s možností hledání předběžných otázek

Otázka 6

- Právo EU: nařízení o doručování a dokazování

- Použitelnost:
- Vymezte pojem soudní a mimosoudní písemnost a uveďte příklady.
- V čem spočívá mezinárodní prvek? (přes hranice)
- Věci občanské a obchodní a Brusel I
- Dánsko
- Vztah nařízení k mezinárodním smlouvám

Soudní písemnost

- Nařízení 1393/2007: není definice
- Případně sledovat interpretaci ESD (viz mimosoudní písemnost)
- Komunitární pojem!!! (viz ESD ve věci C-14/08)
- **Soudní**
- Související se soudním řízením
- Vedoucí k soudnímu řízení
- Čl. 17 ukládá státům vypracování seznamu písemností (pozor seznam má pouze indikativní povahu!)
- (např. rozsudek, žaloba, předvolání, soudní příkaz, rozhodnutí o výši nákladů, příkaz k výkonu rozhodnutí… viz např. jednotlivé státy uvádí příklady v Glosáři v Evropském soudním atlasu)

Mimosoudní písemnost

- **Mimosoudní – jaký orgán, povaha?**
- Podpůrně čl. 17 – dle seznamů písemností členských států:
- Např. „jiné než soudní dokumenty vydané veřejným orgánem“
- **Rozhodnutí ESD C-14/08 Roda Golf & Beach Resort** SL 2009 (notářský zápis doručený soudním úředníkem mezi soukromými osobami)
- Komunitární pojem!!!
- přímou souvislost buď s probíhajícím soudním řízením, nebo se zahájením takového řízení? NE
- Cíle nařízení: zdokonalení systému doručování = fungování vnitřního trhu – omezení na přímo související je nepřípustné
- „spolupráce se totiž může projevit jak v rámci soudního řízení, tak mimo něj, neboť uvedená spolupráce má přeshraniční dopad a je nezbytná pro řádné fungování vnitřního trhu“
- Nezatěžuje soudy, protože mohou doručovat i jiné orgány a pošta.

Mimosoudní písemnost

- **Obecně pokud nemám definici, kam se obrátím?**
- **Mezinárodní smlouvy**
-
- Pomocná definice v Haagské úmluvě o doručování – odkazuje na ni i ESD ve výše uvedeném rozhodnutí.
- Kde budete hledat seznam mezinárodních smluv – jestli je ČR?
- MZV – zahraniční vztahy – MS databáze, nebo
- Ministerstvo spravedlnosti – Odborné činnosti - mezinárodní vztahy - mnohostranné vztahy – přehled hlavních smluv (1. odkaz) – Haagská úmluva o doručování vyhláška č. 85/1982 Sb – google – portál veřejná správa – na červené liště nahoře odkaz Zákony – zadat číslo předpisu – úmluva v souboru TXT – CTRL F „mimosoudní písemnost“ – čl. 17 = písemnosti vyhotovené orgány a oprávněnými úředními osobami
- Vydány v rámci pravomoci, doručovány za účelem zajištění, prosazení nebo odmítnutí občanskoprávních či obchodních nároků mimo kontext soudního řízení - (např. notářské zápisy, mimosoudní vyrovnání, rozhodčí nález)

Občanské a obchodní, Dánsko

- **Věci občanské obchodní** – lato sensu - neuplatní se výjimky z Bruselu I, tj. nařízení použitelné i pro insolvenční řízení, rozhodčí řízení apod.
- **Dánsko** – pozor na novou úpravu, vztah uveden v nařízení, ale nyní mimo samotné nařízení – bibliografický soupis k nařízení o doručování – dokumenty, kde je uvedeno – od 1.7.2007 Dohoda mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních
- ALE Nařízení o dokazování – stále použitelná Haagská úmluva
- (Pozor také na novou Luganskou úmluvu a dohodu Dánska k Bruselu I.!!!)

Vztah nařízení k MS

- Klauzule maximální výhodnosti čl. 20/2

- – nadále použitelné jsou MS, které urychlují a zjednodušují doručování (viz sdělení států v Evropském soudním atlasu), např. pro ČR ve vtahu k nařízení o doručování:
- MS s Polskem č. 42/1989 Sb.
- MS s Maďarskem č. 63/1990 Sb.
- MS se Slovenskem č. 209/1993 Sb.
- MS se SRN č. 40/2002 Sb. m. s.

Otázka 7

- Evropský soudní atlas: doručování

- Subjekty nařízení o doručování jsou?
- (sdělení členských států)

Subjekty ČR

- žadatel - úřední osoba, jiná osoba
- odesílající subjekt - Okresní soudy, krajské soudy, vyšší soudy, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, soudní exekutoři, okresní státní zastupitelství, krajská státní zastupitelství, vyšší státní zastupitelství, Nejvyšší státní zastupitelství.
- přijímající subjekt - okresní soudy
- adresát - se známou adresou
- ústřední subjekt - pomocná role – ministerstvo spravedlnosti

Otázka 8

- Evropský soudní atlas:

- Najděte přijímací orgán pro adresáta s bydlištěm v:
- Vícenice, ČR
- Knokke, Belgie
- Halle, Německo

Otázka 9

- ESA: doručování

- Jaký je postup v případě, že zvolíte nepříslušný přijímací orgán? (přeposílá se, zvláštní formulář)
- Na který orgán se obracíte v případě problémů a žádosti o informace? (ústřední orgán)
- (určete pro Francii, Slovensko, ČR)

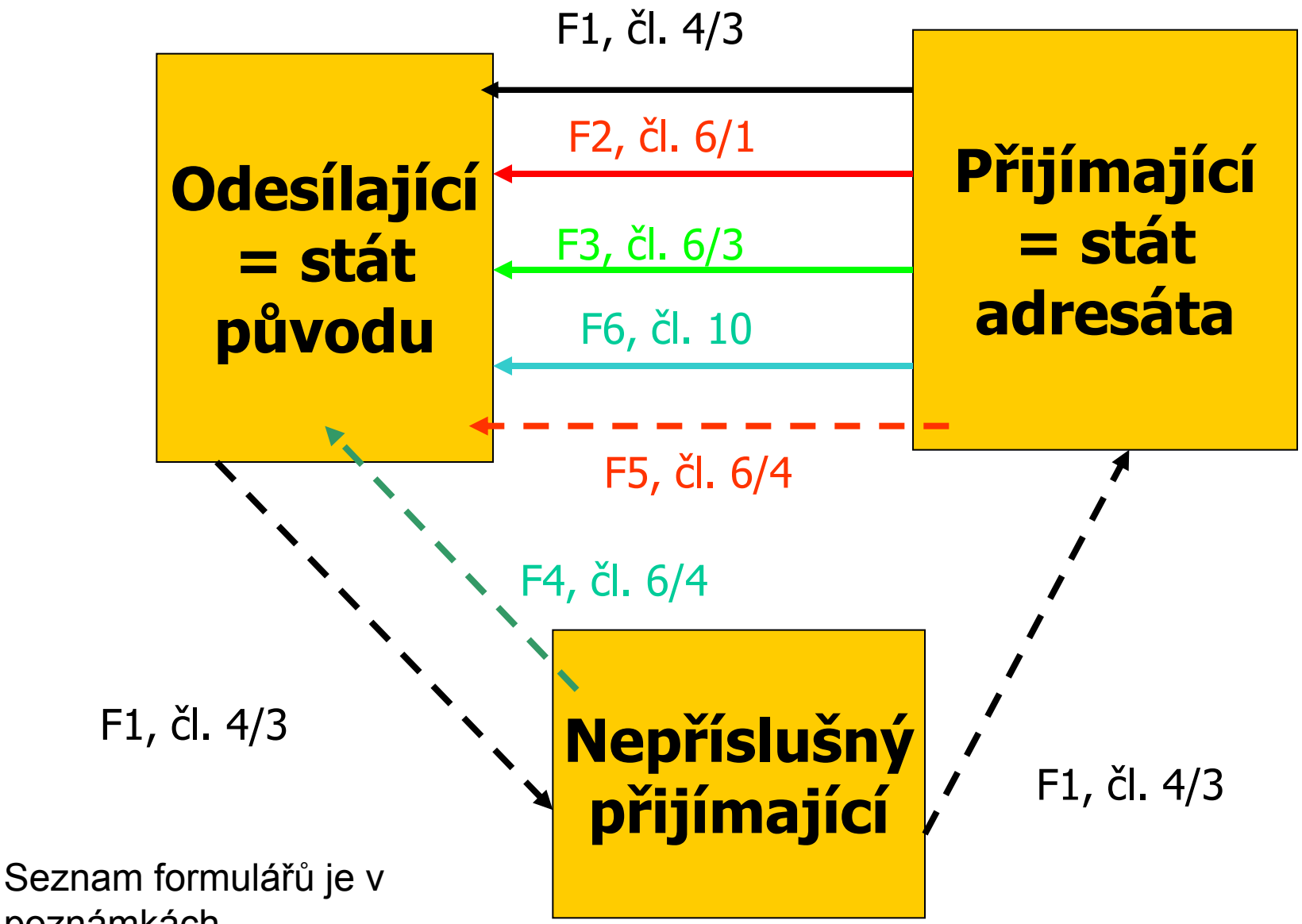

Seznam formulářů je v poznámkách.

Otázka 10

- ESA: doručování

- K českému okresnímu soudu dojde z Německa německý formulář žádosti o doručení. Kdo bude hradit případný překlad?
- (nejčastěji evidence tlumočníků Ministerstva spravedlnosti Tlumočník je povinen ve stanovené lhůtě listiny přeložit, ve stanoveném počtu stejnopisů vytisknout, svázat v pořadí český text a za ním text v cizím jazyce a opatřit tlumočnickou doložkou)
- Kdo dokazuje, že adresát „zná“ jazyk písemnosti? Jaký je postup při odmítnutí převzetí písemnosti z důvodů neznalosti jazyka písemnosti (chybí překlad písemnosti)? Ne adresát, právo na spravedlivý proces! Jaký je postup, pokud část písemností, např. přílohy nejsou přeloženy?

Jazyky

- 1) Jazyk formulářů (ve sdělení států)

a) úřední,

b) akceptované (např. pro ČR SJ, NJ, AJ)

- 2) Jazyk písemnosti

úřední jazyk místa doručení,

jazyk odesílajícího státu, který adresát zná (X občanství)

Poučovací povinnost – právo odmítnout

Podobná úprava i pro dokazování

Řešení

- Němčina je uvedena jako akceptovaný jazyk = český soud musí takový formulář přijmout, případný překlad tedy hradí přijímající orgán
- Odmítnutí převzetí: viz SDEU ve věci **Leffler C-443/03**
- Nezpůsobuje absolutní neplatnost doručení, odmítnutí nelze považovat za nedoručení
- Čl. 19 a nedostavení se k soudu – vztah k Bruselu I. a čl. 26, 34
- Postup: formulář potvrzení o doručení nebo nedoručení písemnosti + důvody
- Datum doručení – per analogiam čl. 9 – navrhovatel se dovolá účinku původního doručení, vynaloží-li péči na zhojení nedostatku překladu co nejdříve
- **Nové nařízení o doručování – nová úprava v čl. 7 – 9**
- Čl. 8/2, 3 opravné doručení písemnosti
- datem doručení písemnosti datum, kdy je v souladu s právními předpisy přijímajícího členského státu doručena písemnost doprovázená překladem do jednoho z jazyků stanovených v odstavci 1. V takovém případě je datem doručení písemnosti datum, kdy je v souladu s právními předpisy přijímajícího členského státu doručena písemnost spolu s překladem. Má-li však být podle právních předpisů členského státu písemnost doručena v určité lhůtě, je datem, které je třeba vzít ve vztahu k žadateli v úvahu, datum doručení původní písemnosti určené podle čl. 9 odst. 2.

SDEU k překladu příloh C-14/07

- Článek 8 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech musí být vykládán v tom smyslu, že adresát návrhu na zahájení řízení určeného k doručení **nemá právo odmítnout přijetí této písemnosti**, pokud mu tato písemnost umožňuje uplatnit svá práva v rámci soudního řízení v odesílajícím členském státě, jsou-li k této písemnosti v přílohách připojeny **listinné důkazy, které nejsou vyhotoveny v jazyce přijímajícího členského státu nebo v jazyce odesílajícího členského státu, který adresát zná, ale které mají pouze důkazní funkci a nejsou nepostradatelné k tomu, aby bylo možno porozumět předmětu a důvodu návrhu**.
- Je věcí vnitrostátního soudu, aby ověřil, zda obsah návrhu na zahájení řízení je dostatečný k tomu, aby umožnil žalované uplatnit svá práva, nebo zda musí odesílatel napravit nedostatek překladu nepostradatelné přílohy.
- 2) Článek 8 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1348/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že se adresát doručené písemnosti ve smlouvě uzavřené s žalobkyní v rámci své podnikatelské činnosti **dohodl, že se písemný styk povede v jazyce odesílajícího členského státu, nezakládá domněnku znalosti jazyka**, ale **je nepřímým důkazem**, který může soud zohlednit při ověření, zda tento adresát jazyk odesílajícího členského státu zná.
- 3) Článek 8 odst. 1 nařízení č. 1348/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že adresát doručeného návrhu na zahájení řízení každopádně **nemůže** s odvoláním na toto ustanovení **odmítnout přijetí příloh** písemnosti, které nejsou vyhotoveny v jazyce přijímajícího členského státu nebo v jazyce odesílajícího členského státu, který adresát zná, **pokud v rámci své podnikatelské činnosti uzavřel smlouvu, ve které se dohodl, že se písemný styk povede v jazyce odesílajícího státu, a pokud přílohy jednak souvisejí s uvedeným písemným stykem, a jednak jsou vyhotoveny v dohodnutém jazyce.**

Otázka 11

- ESA: doručování

- Najděte úřední a akceptované jazyky formulářů pro:
- Lucembursko, Slovensko, Švédsko

Otázka 12

- ESA: doručování

- Doručení alternativně poštou a prostřednictvím právní pomoci - které z nich má přednost?

Formy doručování

1) Cestou mezinárodní PP

Přijímající subjekt doručí sám, nechá doručit, doručí dle formy žádané odesílajícím orgánem

2) Bez pomoci zahraničních orgánů PP

- Konzulární a diplomatická cesta
- Pošta
  - např. ČR: doporučeně s doručenkou, v češtině, úřední překlad, úřední jazyk doručujícího státu pro jeho občany
- Přímé doručování – úřední činitelé, úředníci (ČR ne)

- Sdělení členských států pro tyto detaily

Hierarchie není

- Ani jedna z forem nemá přednost
- Viz ESD ve věci Plumex C-473/04
- První platné doručení
- Datum doručení dle čl. 9

Otázka 13

- ESA: doručování

- Lze doručovat poštou, konzulární a diplomatickou cestou a přímo úředními činiteli do:
- ČR, Německa, Velké Británie, Maďarska?
- Podmínky? (viz sdělení členských států)

Otázka 14

- ESA: doručování

- Je možné do ČR doručovat výhradně elektronickou formou? (elektronické podání a podpis)

Prostředky

- Sdělení členských států – do ČR lze doručovat poštou, emailem a faxem.
- Rychlost - předává se obsah písemnosti, ne písemnost sama (X Haagská úmluva)
- OSŘ 42 a 11/1 z. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu
- Ústavní soud: např. nálezy IV. ÚS 319/05, II. ÚS 218/06 (www.judikatura.cz)
- K 42/3 OSŘ – povinnost písemně doplnit elektronické podání do tří dnů, se nevztahuje na podání v elektronické podobě, jestliže je k němu připojen uznávaný elektronický podpis dle 11 z. 227/2000 = 42/5
- Pozor též od 1.7.2009 doručování prostřednictvím datových schránek.
- zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění zákon č. 190/2009 Sb. a zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Otázka 20

- Doručování mimo státy ES
- Najděte instrukci MS č. j. 56/2004-MO-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních
- Stránky ministerstva spravedlnosti – Elektronická nástěnka - sbírka instrukcí – 2004 rejstřík – částka 2004/2

Otázka 15

- Doručování poštou:

- Lze doručit rozhodnutí soudu přímo poš
- Zastupitelský úřad doručuje do států, které nemají s CR dvoustrannou či mnohostrannou smlouvu prostřednictvím MZV

- Irák – ne, viz další stránka
- Slovensko (ano, nařízení, příp. dvoustranná MS)
- Rakousko (ano, nařízení)

Přímé doručování poštou

- ČR-Irák:
- Existuje dvoustranná MS s ČR?
- Ministerstvo spravedlnosti – seznam dvoustranných MS – jen konzulární úmluva = > ZMPS neumožňuje přímé doručování poštou (55 pr. pomoc prostřednictvím min.spr. + výjimky v MS)
- Je signatářem mnohostranné MS (Haagská úmluva)?
- www.google.com – Hague conference on private international law – Conventions – International legal cooperation and litigation – Service (1965) – Status table (pravý sloupec) – Irák v seznamu není

Otázka 16

- Doručování:

- Adresát neznámý, lze doručit z ČR do:
- Polsko,
- Slovensko,
- Francie?

- Jak postupuje český orgán při poskytování pasivní PP státům mimo ES v případě, že je v dožádání uvedena nesprávná adresa v ČR?

Adresát neznámý

- Nařízení se nepoužije! (čl. 1)
- Haagská úmluva se nepoužije! (čl. 1)
- Polsko, Slovensko – Dvoustranné MS – (pozor na vztah k nařízení – čl. 20 - klauzule maximální výhodnosti)

- SR Čl. 9 (6) Jestliže není známa přesná adresa osoby uvedené v dožádání, provede dožádaný justiční orgán opatření potřebná k jejímu zjištění. Nemůže-li adresu zjistit, uvědomí o tom dožadující justiční orgán a současně dožádání vrátí.
- Polsko Čl. 7 (3) Není-li známa přesná adresa osoby uvedené v dožádání, učiní dožádaný orgán nezbytná opatření k jejímu zjištění.
- X
- Francie Čl.16 (vyhláška č. 83/1985 Sb.)
- Dožádaný orgán se vynasnaží žádost vyřídit, i když adresa příjemce
- písemnosti nebo osoby, která má být vyslechnuta, je neúplná nebo
- nepřesná. Za tím účelem si může vyžádat od dožadujícího státu
- doplňující údaje, které umožní zjištění a vyhledání této osoby.

Nesprávná adresa v ČR

- Dvoustranné mezinárodní smlouvy
- Instrukce ministerstva spravedlnosti 2/2004
- 26/2 (Pasivní PP mimo státy ES)
- Není-li v dožádání o právní pomoc uvedena správná adresa osoby, jíž se věc týká, učiní justiční orgán ČR opatření ke zjištění aktuální adresy jeho pobytu (např. dotazem na centrální evidenci obyvatelstva ČR).

Otázka 17

- Vyjmenujte 3 státy mimo ES, do kterých lze doručovat prostřednictvím diplomatických zástupců či konzulárních úředníků všem účastníkům bez rozlišení občanství (Haagská úmluva).

Haagská úmluva

- Čl. 8 Každý smluvní stát může provádět doručování soudních písemností osobám, které se nacházejí v cizině, bez použití donucovacích prostředků přímo prostřednictvím svých diplomatických zástupců nebo konzulárních úředníků.
- Každý stát může prohlásit, že odmítá tento způsob doručování na svém území, ledaže písemnost má být doručena příslušníku státu, ve kterém byla vyhotovena.
- www.google.com – Hague conference on private international law – Conventions – International legal cooperation and litigation – Service (1965) – Go to service section – Table reflecting applicability of articles 8(2), 10(a)(b), (c), 15(2), 16(3).
- Např. Argentina, Kanada, Japonsko, Malawi.

Otázka 18

- Je nutná superlegalizace písemností při doručování do:

- Dánsko (ne) , SR (ne) , USA (ne), Irák (ano)

Superlegalizace

- 62 ZMPS
- Dvoustranné MS
- Haagská úmluva o apostile (čl. 3/1, 4) – MS, MZV - zjednodušení
- Haagská úmluva o doručování čl. 3
- Nařízení o doručování – čl. 4/4

Otázka 19

- Jaké má následky situace, kdy se žalovaná strana nedostavila k soudu pro nedoručení návrhu na zahájení řízení?

=> čl. 19 nařízení

- Nařízení o doručování a jeho vztah k Bruselu I. (čl. 26 a 34)

Otázka 21

- Právo ES: nařízení o dokazování

- Je možné uložit pokutu v případě, že se osoba nedostaví k výslechu za účelem dokazování v přeshraničním řízení?

Formy dokazování podle nařízení

- 1) prostřednictvím PP – zprostředkuje kontaktní místo
- 2) přímé dokazování dožadujícím soudem – soudy se přímo osloví

- Odlišit tyto dvě formy – čl. 13 a 17
- U přímého dokazování nelze použít donucovací prostředky!

- Subjekty (sdělení členských států)

- Dožadující soud
- Dožádaný soud - okresní, krajské (ČR)
- Ústřední subjekt - pomocná role MS (CR)

Otázka 22

- Nařízení Brusel II

- Ústřední orgán v:
- ČR, Portugalsku, Švédsku
- (Mapka v Evropském soudním atlasu)